

27.2.2024

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto
kirjaamo.sm@gov.fi
maahanmuutto-osasto.sm@gov.fi

Viite: VN/24628/2023

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain 2 §:n muuttamisesta

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee ulkomaalaislainsäädännön oleskelulupasääntelyn kehittämistä (SM041:00/2023). Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislainta sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:ää.

Esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jolla estettäisiin hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kaistanvaihto työperäisen maahanmuuton puolelle. Myös opiskelijan oleskeluluvat sisällytettäisiin ehdotuksessa kaistanvaihdon kiellon piiriin. Kaistanvaihdon kieltä pitäisi sisällään oleskeluluvan hakemisen turvapaikkamennettelyn aikana tai sen päätyttyä, kun ulkomaalainen oleskelee vielä maassa. Kaistanvaihdon kieltä tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskeluluville toteutettaisiin erillislain soveltamisalan muutoksella.

Esityksessä selkeytetään säännöstä kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeuden kestosta. Lisäksi esityksellä selkeytetään ulkomaalaislain henkilöllisyyden todentamista koskevia säännöksiä. Hallitusohjelmassa esitettynä tavoitteena on henkilöllisyyden todentamisen velvoittavuuden ja luotettavuuden vahvistaminen.

Esityksessä mahdollistettaisiin myös poliisin rekisteriin ulkomaalaislain nojalla tallennettujen biometrinen tietojen luovuttaminen Schengenin tietojärjestelmään tallennettaviin palauttamista sekä maahantulon ja maassa oleskelun epäämistä koskeviin kuulutuksiin.

Lausunto

Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitava muun muassa EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU 2016/679), perustuslain sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn tulee tapahtua lain tasolla ja sen tulee olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista. Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen asetettuun tavoitteeseen nähden. Lainsäädännön on oltava myös selkeää ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa.

Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ei ole nimenomaisesti arvioitu henkilötietojen suojaan liittyviä vaikutuksia.

Ulkomaalaislain 131 § henkilötuntemerkkien ottaminen

Voimassa olevan ulkomaalaislain 131 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan poliisi tai rajatarkastusviranomainen saa henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvallisuuden suojaamiseksi ottaa sormenjäljet, valokuvan sekä muut henkilötuntemerkit ulkomaalaisesta, joka on päätetty käännyttää tai maasta karkottaa. Pykälän 2 momentin mukaan kerätyt henkilötuntemerkit tallennetaan poliisin ylläpitämään rekisteriin. Tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019, poliisin henkilötietolaki).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi 5 momentti. Kyseinen uusi momentti kuuluu seuraavasti: ”edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilötiedot voidaan lisäksi salassapitosäännösten estämättä ja sen estämättä, mitä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 §:n 4 momentissa säädetään, luovuttaa Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä rajatarkastuksissa, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1987/2006 muuttamisesta ja kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1861 (SIS-rajatarkastusasetus) ja Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1862 (SIS-poliisiyhteistyöasetus) tarkoitettuun SIS-järjestelmään:

- 1) Schengenin tietojärjestelmän käytöstä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1860 3 artiklassa tarkoitetun palauttamista koskevan kuulutuksen tekemiseksi;
- 2) SIS-rajatarkastusasetuksen 24 artiklassa tarkoitetun maahantulon ja maassa oleskelun epäämistä koskevan kuulutuksen tekemiseksi;
- 3) SIS-poliisiyhteistyöasetuksen 32 artiklassa tarkoitetun kuulutuksen tekemiseksi.”

Hallituksen esityksessä eduskunnalle SIS-järjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 35/2021 vp) ei ehdotettu biometristen tietojen luovuttamista SIS-järjestelmään tallennettaviin kuulutuksiin, koska sen katsottiin valmistelussa rikkovan tietosuojasääntelyyn ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen käytäntöön perustuvaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta. SIS-palauttamisasetuksen 4 artiklan sekä SIS-rajatarkastusasetuksen ja SIS-poliisiyhteistyöasetuksen 20 ja 22 artiklan mukaan tiedot on tallennettava SIS-järjestelmään, jos ne ovat saatavilla. Kansallisissa henkilötietolaeissa on asetettu kuulutusten tallentamisen kannalta merkityksellisiä rajoituksia erityisesti biometriin tietoihin kuuluvien tietojen käsittelylle ja luovuttamiselle. Esityksen valmistelun valiokuntavaiheessa (PeVL 40/2021 ja 23/2022 sekä

HaVM 14/2022) katsottiin, etteivät kansallisesti kerätyt biometriset tiedot olleet saatavilla SIS-asetusten tarkoittamalla tavalla.

Edellä mainittu hallituksen esitys, sitä koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö ja hallintovaliokunnan mietintö sekä tietosuojavaltuutetun toimiston hallituksen esityksestä perustuslaki- ja hallintovaliokunnalle antamat asiantuntijalausunnat (dnro 7777/93/21) huomioiden tietosuojavaltuutetun toimisto pitää biometrinen tietojen osalta tarkoituksenmukaisena, ettei biometrinen tietojen kansallisiin käyttötarkoituksiin ja niiden luovuttamiseen SIS-järjestelmään esitetä laajentavia muutoksia tämän lakiesityksen yhteydessä. Kansallisten käyttötarkoitusten rajausten vuoksi tiedot eivät ole sillä tavalla saatavilla kuulutuksiin tallentamista varten kuin SIS-asetukset edellyttävät.

Muutoin tietosuojavaltuutetun toimisto pitää esitettyjä muutoksia perusteltuina ja tarpeellisina.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Miia Tukia
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Jakelu

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto
kirjaamo.sm@gov.fi
maahanmuutto-osasto.sm@gov.fi

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihe: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

